

Sygn. akt I Ca 335/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Ewa Pietraszewska (spr.)

SR del. do SO Tomasz Weiert

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku B. S. (1)

z udziałem D. S. i D. D.

o podział majątku i dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 5 maja 2015 r. sygn. akt I Ns 176/12

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie:

a/ w punkcie I (pierwszym) i zastąpić w podpunkcie 2 (drugim) kwotę 2.207,94 zł kwotą 690,80 zł (sześćset dziewięćdziesiąt złotych osiemdziesiąt groszy) oraz kwotę 246.907,94 zł kwotą 245.390,80 zł (dwieście czterdzieści pięć tysięcy trzysta dziewięćdziesiąt złotych osiemdziesiąt groszy);

b/ w punkcie II (drugim) i zastąpić kwotę 123.453,97 zł kwotą 122.695,40 zł (sto dwadzieścia dwa tysiące sześćset dziewięćdziesiąt pięć złotych czterdzieści groszy);

c/ w punkcie IV (czwartym) i obniżyć kwotę 41.151,32 zł do kwoty 40.898,47 zł (czterdzieści tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt osiem złotych czterdzieści siedem groszy), którą rozłożyć na 82 (osiemdziesiąt dwie) miesięczne raty płatne do 15 dnia każdego miesiąca, poczynając od miesiąca października 2015 r., przy czym pierwsza rata płatna jest w kwocie 398,47 zł, a kolejne 81 rat w kwotach po 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

d/ w punkcie V (piątym) i obniżyć kwotę 41.151,32 zł do kwoty 40.898,47 zł (czterdzieści tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt osiem złotych czterdzieści siedem groszy), którą rozłożyć na 82 (osiemdziesiąt dwie) miesięczne raty płatne do 15 dnia każdego miesiąca, poczynając od miesiąca października 2015 r., przy czym pierwsza rata płatna

jest w kwocie 398,47 zł, a kolejne 81 rat w kwotach po 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

2. oddalić apelację w pozostałej części;
3. nie obciążać wnioskodawczyni kosztami postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 335/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni B. S. (1) wniosła o dokonanie podziału majątku wspólnego wnioskodawczyni i jej zmarłego męża B. S. (2) oraz o dokonanie działu spadku po B. S. (2) wskazując, iż jedynym składnikiem majątku podlegającym podziałowi jest lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...). B. S. (1) wniosła o przyznanie przedmiotowego lokalu na jej własność. W uzasadnieniu wywiedzionego wniosku wskazała, iż postanowieniem Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 17 listopada 2011 roku wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I Ns (...) nabyła spadek po B. S. (2) w 1/3 części. Lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...) został wykupiony w trakcie związku małżeńskiego ze spadkodawcą, natomiast przed zawarciem tegoż związku wnioskodawczyni posiadała spółdzielcze lokatorskie prawo do tego lokalu. Pieniądze na wykup lokalu mieszkalnego zostały przekazane przez córkę wnioskodawczyni.

W odpowiedzi na wniosek uczestnicy postępowania D. D. i D. S. wnieśli o:

1. ustalenie, iż w skład spadku po zmarłym w dniu (...) roku B. S. (2) wchodzi udział do 1/2 w prawie własności lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) wraz z udziałem wynoszącym 0,027 części we wspólnych częściach budynku i urządzeń nie służących do wyłącznego użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz w tym samym udziale w działce gruntu pod budynkiem- o wartości 100.000 zł;
2. udział do 1/2 we współwłasności środków finansowych zgromadzonych w instrumentach rynku pieniężnego;
3. dokonanie działu spadku po B. S. (2) zmarłym w dniu (...) roku poprzez przyznanie wnioskodawczyni lokalu mieszkalnego wraz z obowiązkiem spłaty na rzecz uczestników kwot odpowiadających 1/3 wartości majątku zmarłego B. S. (2) oraz odpowiednim podziałem środków finansowych zgromadzonych w instrumentach rynku pieniężnego. W uzasadnieniu swojego stanowiska uczestnicy przyznali okoliczności wskazywane przez wnioskodawczynię, jednocześnie podając, iż w trakcie związku małżeńskiego spadkodawca odziedziczył spadek po zmarłej osobie bliskiej, który wszedł do jego majątku osobistego.

W piśmie procesowym z dnia 25 czerwca 2012 roku wnioskodawczyni wniosła o „odliczenie od wartości spadku” następujących składników:

1. wkładu mieszkaniowego w spółdzielczym lokatorskim prawie do lokalu położonego w E. przy ul. (...) w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w E. o wartości 24.635,80 zł nabytym z dniem 28 kwietnia 1997 roku,
2. kosztów poniesionych na przedmiotowe mieszkanie w latach 1997-2004 tj. od chwili nabycia prawa do mieszkania do zawarcia związku małżeńskiego z B. S. (2) – kwoty 3000 zł poniesionej w 1997 roku na malowanie i tapetowanie oraz kwoty 1.500 zł wydatkowanej w tym samym roku na wymianę drzwi i armatury sanitarnej oraz kwoty 6.000 zł wydatkowanej w 2003 roku na wymianę okien i 2 drzwi balkonowych;
3. kwoty 900 zł poniesionych przez córkę E. J. na wykup mieszkania;
4. kwot po 2.472 zł od każdego z uczestników tytułem poniesionych kosztów mieszkaniowych tj. czynszu;

Nadto wnioskodawczyni domagała się by spadkobiercy uczestniczyli w spłacie kredytu zaciągniętego przez spadkodawcę (...) roku oraz rozliczenia nakładów poniesionych w 2010 roku w łącznej kwocie 3000 zł z tytułu remontu lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...).

Pismem procesowym z dnia 3 września 2012 roku uczestnicy zakwestionowali wnioski B. S. (1) o rozliczenie nakładów poniesionych na remont przedmiotowego lokali zarówno co do zasady jak i co do wysokości, a także fakt i wysokość darowizny uczynionej przez E. J. oraz wysokość wkładu mieszkaniowego o rozliczenie którego wniosła B. S. (1). Uczestnicy zakwestionowali także zasadność wniosku o zwrot wydatków poniesionych na lokal przy ul (...) w E. w postaci czynszu, wnosząc jednocześnie o rozliczenie przychodów z rzeczy wspólnej tj. żądając zapłaty przez wnioskodawczynię na ich rzecz należności tytułem korzystania z przedmiotowego lokalu w zakresie przekraczającym udział B. S. (1) we współwłasności. Uczestnicy zakwestionowali także zasadność żądania ich udziału spłacie kredytu z dnia (...) roku.

W piśmie procesowym z dnia 29 listopada 2013 roku pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o rozliczenie nakładu z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek wspólny wnioskodawczyni i spadkobiercy w postaci wartości lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu. Na rozprawie w dniu 27 stycznia 2015 roku pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł na podstawie art. 5 k.c. o miarkowanie spłat należnych uczestnikom.

Postanowieniem z dnia 16 września 2015 r. Sąd Rejonowy w Elblągu:

I. ustalił, iż w skład majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) wchodzi następujące składniki majątkowe:

1. prawo własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w E. przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) wraz z udziałem do (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której to nieruchomości wspólnej Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) – o wartości 244.700,00 zł

2. środki pieniężne w wysokości 2.207,94 zł

o łącznej wartości 246.907,94 zł,

II. ustalił, że w skład spadku po B. S. (2) wchodzi udział do 1/2 części we własności składników majątkowych opisanych w punkcie I. postanowienia o łącznej wartości 123.453,97 zł,

III. dokonał podziału majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) i działu spadku po B. S. (2) w ten sposób, iż składniki majątkowe opisane w punkcie I postanowienia przyznać na wyłączną własność wnioskodawczyni B. S. (1),

IV. zasądził od wnioskodawczyni B. S. (1) na rzecz uczestniczki D. D. tytułem spłaty kwotę 41.151,32 zł, którą rozłożyć na 83 miesięczne raty płatne do 15 dnia każdego miesiąca poczynając od kolejnego miesiąca po uprawomocnieniu się niniejszego postanowienia, przy czym pierwsza rata płatna w kwocie 151,32 zł, a kolejne w kwotach po 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, wynikającemu z niniejszego postanowienia;

V. zasądził od wnioskodawczyni B. S. (1) na rzecz uczestnika D. S. tytułem spłaty kwotę 41.151,32 zł, którą rozłożyć na 83 miesięczne raty płatne do 15 dnia każdego miesiąca poczynając od kolejnego miesiąca po uprawomocnieniu się niniejszego postanowienia, przy czym pierwsza rata płatna w kwocie 151,32 zł, a kolejne w kwotach po 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, wynikającemu z niniejszego postanowienia;

VI. oddalił wniosek o rozliczenie przychodów z rzeczy wspólnej,

VII. oddalił wnioski o rozliczenie nakładów i wydatków,

VIII. rozstrzygnął, że zainteresowani ponoszą koszty postępowania i nieuiszczone koszty sądowe w równym stopniu, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

Wnioskodawczyni B. S. (1) i B. S. (2) związek małżeński zawarli (...) roku. Związek ten ustał w chwili śmierci B. S. (2) - (...)r. W trakcie trwania związku małżeńskiego wnioskodawczyni i B. S. (2) obowiązywał między nimi ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej, nie zawierali oni umów majątkowych małżeńskich. Ich udziały w majątku wspólnym były równe .

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Elblągu w sprawie o sygnaturze akt I Ns (...) stwierdził, iż spadek po B. S. (2) zmarłym(...) roku nabyli: żona B. S. (1) oraz dzieci D. S. i D. D. – każde z nich po 1/3 części.

Wnioskodawczyni w majątku osobistym posiadała spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...), które nabyła w wyniku podziału majątku wspólnego z byłym mężem M. Ż..

W dniu 31 sierpnia 2007 r. doszło do ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w budynku numer (...) przy ul. (...) w E., do którego przynależny pomieszczenie piwniczne o powierzchni 6,16 m² wraz z udziałem wynoszącym 0,027 części w prawie współwłasności działki gruntu pod budynkiem oraz z takim samym udziałem we współwłasności niepodzielnych części budynku, które nie służą wyłącznemu użytku współwłaścicieli poszczególnych lokali. Następnie B. S. (1) nabyła do majątku osobistego prawo własności przedmiotowego lokalu mieszkalnego, po czym B. S. (1) i B. S. (2) dokonali rozszerzenia ustawowej wspólności małżeńskiej majątkowej na wyżej wskazany lokal mieszkalny. Na wykup mieszkania środki finansowe w kwocie 900 zł przekazała córka wnioskodawczy E. J..

W skład majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) wchodzi prawo własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w E. przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) wraz z udziałem do (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której to nieruchomości wspólnej Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) – o wartości 244.700,00 zł oraz środki pieniężne w wysokości 2.207,94 zł zgromadzone na koncie bankowym prowadzonym przez Euro Bank z siedzibą we W. na rzecz B. S. (1), a obejmujące między innymi wypłacone w dniu 4 kwietnia 2011 roku na rzecz wnioskodawczyni i B. S. (2) świadczenia emerytalno – rentowe za okres poprzedzający śmierć spadkodawcy. W przedmiotowym lokalu przy ul. (...) w E. do chwili obecnej zamieszkuje wnioskodawczyni, która dokonuje wszelkich opłat eksploatacyjnych oraz opłaca czynsz.

W dniu 23 października 2010 roku B. S. (2) zawarł z (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w P. Oddział w Polsce z siedzibą w W. umowę o kredyt oraz o limit i kartę Aura MasterCard oraz o świadczenie usług (...). Na podstawie tejże umowy udzielono spadkodawcy kredytu w kwocie 3.000 zł na zakup drzewi.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ustalono w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz w aktach Sądu Rejonowego w Elblągu o sygnaturze I Ns (...) a także w aktach lokalowych mieszkania położonego w E. przy ul. (...). Nadto, oparto się także na zeznaniach przesłuchanej w charakterze zainteresowanej B. S. (1), zeznaniach świadka E. J., uznając te zeznania za wiarygodne. Za wiarygodne Sąd pierwszej instancji uznał również opinie biegłego z zakresu (...). Opinie biegłego, zdaniem Sądu, pozwalały na dokonanie samodzielnych ustaleń z uwzględnieniem opinii aktualnej na dzień orzekania, a jednocześnie nie dawały podstaw do powołania innego biegłego z przedmiotowego zakresu.

Sąd pierwszej instancji pominął dowód z przesłuchania uczestników: D. S. i D. D., albowiem prawidłowo wezwani na termin rozprawy celem przesłuchania pod rygorem pominięcia – nie stawili się i nie usprawiedliwili swojej nieobecności. Wniosek pełnomocnika wnioskodawczyni o zwrócenie się do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w E. o udzielenie informacji o obrocie lokali na rynku wtórnym w 2013 roku znajdujących się w zasobach tej spółdzielni, sprecyzowanego w piśmie procesowym złożonym dnia 6.08.2013 r. oddalono z uwagi na brak znaczenia dla

rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Z tych też względów Sąd pominął wnioski dowodowe zgłoszone w pismach procesowych wnioskodawczyni złożonych dnia 29 listopada 2013 r. oraz z dnia 5 grudnia 2013 r.

Wskazano, że przedmiotem niniejszego postępowania był podział majątku wspólnego wnioskodawczyni B. S. (1) i B. S. (2) oraz dział spadku po zmarłym w dniu(...) B. S. (2).

Wyjaśniono, że stosownie do treści art. 31 § 1 k.r.io. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Sąd pierwszej instancji wskazał, że w niniejszej sprawie poza sporem była okoliczność, iż wnioskodawczyni B. S. (1) oraz spadkodawca B. S. (2) w równym stopniu przyczynili się do powstania majątku wspólnego, w związku z czym ich udziały w tym majątku są równe w myśl ogólnej zasady wynikającej z art. 43 § 1 k.r.o. (żadna z osób zainteresowanych nie złożyła wniosku o ustalenie nierównych udziałów). Wyjaśniono, że zasadą jest, że podział majątku wspólnego obejmuje składniki należące do tego majątku w dacie ustania wspólności oraz istniejące w chwili dokonywania podziału. Mówiąc inaczej, rozliczeniu podlega całość stosunków majątkowych między małżonkami według stanu na dzień ustania wspólności ustawowej, natomiast przedmiotem podziału pozostaje stan czynny masy majątkowej w czasie orzekania o podziale.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że stosownie do art. 684 k.p.c., który ma odpowiednie zastosowanie poprzez art. 567 § 3 k.p.c. do postępowania o podział majątku, skład i wartość majątku podlegającego podziałowi ustala sąd. Wartość tych składników ustala się według stanu na dzień ustania wspólności majątkowej i według cen obowiązujących w chwili zamknięcia rozprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 1974 r., III CRN 384/73, niepubl. oraz z dnia 18 października 2002 r., V CZ 129/02, niepubl.). Przepis art. 684 k.p.c. nie daje przy tym sądowi uprawnień do prowadzenia z urzędu dochodzeń, czy i jaki istnieje inny wspólny majątek, nie wskazany przez uczestników postępowania (por. orz. SN z 18.01.1968 r. - III CR 97/67, OSN 10/68/ poz. 169). To na zainteresowanych, w myśl art. 6 k.c., spoczywał obowiązek dowiedzenia prawdziwości swoich twierdzeń.

Mając to na uwadze Sąd pierwszej instancji wskazał, że materiał dowodowy zgromadzony z inicjatywy zainteresowanych, a znajdujący się w aktach sprawy dał Sądowi pierwszej instancji asumpt do poczynienia ustaleń w zakresie składu majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) oraz składu spadku po B. S. (2).

Wskazano, że w niniejszej sprawie strony zgodnie wnosiły o dokonanie podziału majątku wspólnego i działu spadku poprzez przyznanie mieszkania położonego w E. przy ul. (...) na wyłączną własność wnioskodawczyni B. S. (1), przy czym uczestnicy postępowania D. D. i D. S. wnosili o zasądzenie od wnioskodawczyni na ich rzecz spłat.

Podkreślono, że w sprawie bezsporne było, że w skład majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) wchodzi prawo własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w budynku przy ul. (...) w E., dla którego Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą KW (...) wraz z udziałem do (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której to nieruchomości wspólnej Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą KW (...) – o wartości 244.700,00 zł, którą to wartość Sąd ustalił na podstawie aktualnej opinii biegłego E. K..

Również na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w ocenie Sądu pierwszej instancji zasadnym było uznanie, iż w skład majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) wchodziły środki pieniężne w kwocie 2.207,94 zł zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym przez (...) Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. (k. 115-116v). Argumentowano, że co prawda w dniu śmierci spadkodawcy tj. (...) na rachunku bankowym znajdowała się kwota 690,80 zł, to jednak zasadnym było uznanie, iż w skład majątku wspólnego wchodzi środki finansowe znajdujące się na tymże rachunku w dniu 4 kwietnia 2011 roku, a obejmujące między innymi wypłacone w dniu 4 kwietnia 2011 roku na rzecz wnioskodawczyni i B. S. (2) świadczenia emerytalno – rentowe za okres poprzedzający śmierć spadkodawcy.

Reasumując, Sąd pierwszej instancji ustalił, iż w skład majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) wchodzi następujące składniki majątkowe: prawo własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w E. przy ulicy (...), dla którego

Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) wraz z udziałem do (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której to nieruchomości wspólnej Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) – o wartości 244.700,00 zł, a nadto środki pieniężne w wysokości 2.207,94 zł o łącznej wartości 246.907,94 zł.

Odnosnie składników majątkowych wchodzących w skład spadku po B. S. (2) brak było zdaniem Sądu pierwszej instancji podstaw do uznania, iż w chwili śmierci posiadał on jakikolwiek składniki majątkowe nabyte w drodze spadkobrania po osobie najbliższej – zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do dokonania odmiennych ustaleń (vide: zeznania wnioskodawczyni k. 260 – 261).

Mając na uwadze powyższe Sąd pierwszej instancji ustalił, iż w skład spadku po B. S. (2) wchodzi udział do 1/2 części w składnikach majątkowych należących do majątku wspólnego małżonków S. o łącznej wartości 123.453,97 zł.

Dalej Sąd pierwszej instancji wskazał, że w toku sądowego podziału majątku i działu spadku pierwszeństwo ma sposób polegający na podziale tych składników majątkowych, które dają się podzielić (tj. gdy ich podział nie jest sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem rzeczy i nie pociąga za sobą istotnej zmiany rzeczy lub znacznego zmniejszenia jej wartości) i przyznaniu przedmiotów majątkowych tak powstałych i składników majątkowych, które nie dają się podzielić, każdemu z małżonków/spadkobierców stosownie do wielkości ich udziałów w majątku wspólnym/spadku (art. 1035 k.c., art. 211 k.c. w zw. z art. 42 k.r.io.). Jeżeli podział ten nie będzie w pełni odpowiadał wartości udziałów małżonków w majątku wspólnym/spadkobierców w spadku, Sąd zasądzi odpowiednią dopłatę od jednego z małżonków na rzecz drugiego z nich (art. 1035 k.c., art. 212 § 1 zd. 1 k.c. w zw. z art. 42 k.r.io.). Jeżeli taki sposób podziału nie jest możliwy lub celowy, Sąd może wszystkie składniki majątku wspólnego/spadku przyznać jednemu z małżonków/ze spadkobierców i zasądzić od niego na rzecz pozostałych spłatę, odpowiadającą wartości ich udziałów w majątku wspólnym/spadku (art. 1035 k.c., art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 42 k.r.io.). Zasadzając dopłaty lub spłaty Sąd oznacza termin i sposób ich uiszczenia (jednorazowo lub w określonych ratach), wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia (art. 1035 k.c., art. 212 § 3 k.c. w zw. z art. 42 k.r.io.).

Dokonując podziału majątku B. S. (1) i B. S. (2) oraz działu spadku po B. S. (2) Sąd pierwszej instancji kierował się zasadami wskazanymi wyżej – zważywszy, że wnioskodawczyni B. S. (1) wniosła o przyznanie jej mieszkania, nadto przedmiotowy lokal jest miejscem zamieszkania wnioskodawczyni, która posiada udział do 4/6 w prawie jego własności i nie jest właścicielką innych nieruchomości. Nadto, jak zaznaczył, wnioskodawczyni ma możliwość finansową - przy pomocy córki B. Ż. - dokonania spłat na rzecz uczestników, co zadeklarowała również B. Ż. w piśmie z dnia 1 lutego 2015 roku (k. 257). Z kolei dokonując podziału środków pieniężnych Sąd pierwszej instancji miał na uwadze zasady celowości. Powyższe przemawiało za dokonaniem podziału, jak w punkcie III postanowienia i skutkowało zasądzeniem należnych spłat pieniężnych (art. 212 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o.).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w wyniku dokonanego podziału majątku i działu spadku wnioskodawczyni otrzymała majątek o wartości 246.907,94 zł. Jednocześnie kwota 123.453,97 zł stanowiła wartość spadku po B. S. (1), a jego spadkobiercy nabyli udziały do 1/3 części spadku - każdy o wartości 41.151,32 zł (kwota 123.453,97zł podzielona na trzy równe części). Tym samym, jak wskazano, wnioskodawczyni winna spłacić uczestników kwotami po 41.151,32 zł i takie też kwoty Sąd pierwszej instancji zasądził od B. S. (1) na rzecz D. D. i D. S. w punkcie IV i V postanowienia.

Wskazano, że zgodnie z treścią stosowanego odpowiednio art. 212 § 3 k.c. jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych.

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji, biorąc pod uwagę usprawiedliwione interesy zarówno zobowiązanej, jak i uprawnionych do tych świadczeń uznał za zasadne rozłożenie kwot zasądzonych na rzecz każdego z uczestników tytułem spłat na 83 miesięczne raty płatne do 15 dnia każdego miesiąca poczynając od kolejnego miesiąca po

uprawomocnieniu się niniejszego postanowienia, przy czym pierwsza rata płatna w kwocie 151,32 zł, a kolejne w kwotach po 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, wynikającemu z niniejszego postanowienia.

Rozkładając oba świadczenia na raty Sąd pierwszej instancji miał na względzie w szczególności możliwości finansowe wnioskodawczynie - przy uwzględnieniu pomocy deklarowanej przez jej córkę B. Ż. (k. 217) w kwocie 800 zł miesięcznie. Wskazano, że wnioskodawczynie utrzymuje się z renty rodzinnej w kwocie 1050 zł netto i zgodnie z jej zapewnieniami miesięcznie może z otrzymywanych środków finansowych tytułem spłaty przekazywać kwotę 200 zł. Tym samym miesięcznie na spłaty uczestników postępowania może przeznaczyć sumę 1000 zł, co w przeliczeniu na każdego z uczestników miesięcznie daje kwotę 500 zł.

Jednocześnie w ocenie Sądu pierwszej instancji brak było podstaw do uwzględnienia wniosku B. S. (1) o miarkowanie spłat w oparciu o art. 5 k.c. Wprawdzie nie jest wykluczone stosowanie art. 5 k.c. także do spadkowych praw podmiotowych (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 roku IV CK 215/03), jednakże w okolicznościach rozpoznawanej sprawy brak jest podstaw do uznania, że działanie uczestników czyniących użytek z przysługującego im prawa jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i z tej przyczyny nie zasługuje na ochronę w pełnym zakresie. Wskazana sprzeczność z zasadami współżycia zachodziłaby wówczas, gdyby w świetle reguł lub wartości moralnych powszechnie społecznie akceptowanych żądanie spłat należności z tytułu dokonanego działu spadku musiało być ocenione negatywnie. Takie okoliczności w ocenie Sądu pierwszej instancji w niniejszej sprawie nie zachodzą.

Dalej wskazano, że z uwagi na treść art. 45 § 1 k.r.io. oraz art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 618 k.p.c. i 688 k.p.c., w orzecznictwie (np. postanowienie SN z 27 I 1970 r., III CRN 527/69, OSNCP 1970, z. 9, poz. 164) przyjęte jest, że o zwrocie wydatków i nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny/majątek spadkowy orzeka sąd wyłącznie na wniosek, a nie z urzędu, gdyż roszczenia te nie wchodzą w skład majątku wspólnego małżonków. Zatem domagający się ich zwrotu zobowiązany jest dokładnie określić te żądania, zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.. Żądaniami tymi Sąd jest związany (art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Podkreślano, że wnioskodawczynie w majątku osobistym posiadała spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...), które nabyła w wyniku podziału majątku wspólnego z byłym mężem M. Ż.. W dniu 31 sierpnia 2007 roku doszło do ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w budynku numer (...) przy ul. (...) w E. do którego przynależy pomieszczenie piwniczne o powierzchni 6,16 m² wraz z udziałem wynoszącym 0,027 części w prawie współwłasności działki gruntu pod budynkiem oraz z takim samym udziałem we współwłasności niepodzielnych części budynku, które nie służą wyłącznemu użytkowi współwłaścicieli poszczególnych lokali, po czym B. S. (1) nabyła do majątku osobistego prawo własności przedmiotowego lokalu mieszkalnego. Następnie B. S. (1) i B. S. (2) dokonali rozszerzenia ustawowej wspólności małżeńskiej majątkowej na wyżej wskazany lokal mieszkalny.

W ocenie Sądu pierwszej instancji czynności prawne dokonane w dniu 31 sierpnia 2007 roku skutkują ustaleniem, iż w wyniku rozszerzenia ustawowej wspólności małżeńskiej majątkowej na lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...), wnioskodawczynie dokonała darowizny tego składnika majątkowego z jednej masy majątkowej (swojego majątku osobistego) do drugiej masy majątkowej (majątku wspólnego jej i spadkodawcy). Taka sytuacja – wbrew stanowisku wnioskodawczynie - wyklucza uznanie, iż zasadnym jest rozliczenie jako nakładu z majątku osobistego wnioskodawczynie na majątek wspólny wnioskodawczynie i spadkobiercy wartości lokatorskiego spółdzielczego prawa do przedmiotowego lokalu, bądź rozliczenie – o co wносиła B. S. (1) - wkładu mieszkaniowego w spółdzielczym lokatorskim prawie do tego lokalu - o wartości 24.635,80 zł nabytego z dniem 28 kwietnia 1997 r.

Sąd pierwszej instancji wskazał nadto, że nie zostały uwzględnione także wnioski B. S. (1) o zwrot nakładów i wydatków w postaci:

- kosztów poniesionych na przedmiotowe mieszkanie w latach 1997-2004 tj. od chwili nabycia prawa do przedmiotowego mieszkania do zawarcia związku małżeńskiego z B. S. (2) – wydanej w 1997 roku kwoty 3000 zł na malowanie i tapetowanie oraz kwoty 1.500 zł na wymianę drzwi i armatury sanitarnej oraz wydatkowanej w 2003 roku kwoty 6.000 zł na wymianę okien i 2 drzwi balkonowych,

- kosztów poniesionych przez wnioskodawczynię w 2010 roku z tytułu remontu lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) w łącznej kwocie 3000 zł,

- zwrotu od każdego z uczestników na rzecz wnioskodawczyni kwot po 2.472 zł tytułem poniesionych przez B. S. (1) kosztów mieszkaniowych tj. czynszu.

Koszty remontów lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) wykonanych w latach 1997 – 2004 stanowiły nakłady z majątku osobistego wnioskodawczyni na jej majątek osobisty i nie podlegają rozliczeniu w niniejszym postępowaniu. Natomiast odnośnie żądań zwrotu pozostałych wyżej wskazanych nakładów i wydatków – w kwocie 3000 zł oraz w kwotach po 2.472 zł - w sytuacji gdy żądania te były kwestionowane przez uczestników co do zasady i wysokości – nie zostały one udowodnione przez wnioskodawczynię przy spoczywającym na niej ciężarze dowodu (art. 6 k.c.).

Odnosząc się do wniosku B. S. (1) o uwzględnienie przy dziale spadku kwoty 900 stanowiącej koszt „wykupu” mieszkania przy ul. (...) w E. poniesiony przez córkę wnioskodawczyni E. J. wskazać należy, iż kwota ta stanowiła darowiznę E. J. dla B. S. (1), która weszła w skład majątku osobistego wnioskodawczyni i także nie podlega rozliczeniu w niniejszym postępowaniu.

Wnioskodawczyni domagała się by uczestnicy uczestniczyli w spłacie kredytu zaciągniętego przez spadkodawcę 23 października 2010 roku, jednakże mimo spoczywającego na wnioskodawczyni ciężaru dowodu, B. S. (1) nie wykazała czy ani w jakim zakresie kwota należna do spłaty z tytułu wskazanej umowy została przez nią uregulowana. Jeśli natomiast przedmiotowa należność uregulowana nie została to nie budzi wątpliwości, iż w postanowieniu o dziale spadku Sąd nie orzeka o spłacie długów (vide: postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1972 roku, III CRN 477/71).

Zdaniem Sądu pierwszej instancji wniosek uczestników o rozliczenie przychodów z rzeczy wspólnej tj. żądanie od wnioskodawczyni zapłaty na ich rzecz stosownej kwoty tytułem korzystania przez nią z lokalu przy ul. (...) w E. w zakresie przekraczającym udział B. S. (1) we współwłasności, również nie zasługiwał na uwzględnienie. Zgodnie z art.6 k.c. to na uczestnikach spoczywał ciężar dowodzenia w szczególności w zakresie wykazania zasadności wysokości roszczenia z tego tytułu, z czego uczestnicy się nie wywiązali – nawet nie została wskazana jakakolwiek kwota dochodzonej należności. Mając na uwadze powyższe Sąd pierwszej instancji wniosek o rozliczenie przychodów z rzeczy wspólnej oraz wnioski o rozliczenie nakładów i wydatków oddalił (pkt VI i VII postanowienia).

Orzekając w przedmiocie kosztów postępowania orzeczono na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c.

W apelacji wnioskodawczyni B. S. (3) wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez przyznanie składnika majątkowego w postaci prawa własności lokalu mieszkalnego nr (...), położonego przy ul. (...) w E., dla którego Sąd Rejonowy w Elblągu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) wraz z prawami przynależnymi na jej rzecz bez obowiązku spłaty na rzecz uczestników. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na:

- nieuwzględnieniu, iż jedynie wnioskodawczyni przyczyniła się do powstania majątku wspólnego;

- ustaleniu, iż świadczenie emerytalne, które wpłynęło na konto B. S. (2) już po jego śmierci stanowi składnik masy spadkowej;

- ustaleniu, iż w wyniku rozszerzenia ustawowej wspólności majątkowej na lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...) wnioskodawczyni dokonała darowizny tego składnika majątkowego ze swojego majątku osobistego do majątku wspólnego jej i wnioskodawcy

2. obrazę prawa materialnego art. 5 k.c. poprzez nieuwzględnienie, iż dzieci B. S. (2), które przez wieloletni okres jego ciężkiej choroby w żaden sposób nie okazały zainteresowania ojcu obecnie dochodzą majątku kosztem dorobku wdowy po nim, która w całości przejęła opiekę nad ich schorowanym ojcem.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, iż Sąd pierwszej instancji błędnie przyjął, że małżonkowie w równym stopniu przyczynili się do powstania wspólnego majątku. Podniosła, że brak było podstaw do ustalenia równych udziałów małżonków w tym majątku, gdyż w rzeczywistości powstał on jedynie jej staraniem. Wnioskodawczyni wyjaśniła, że przed zawarciem związku małżeńskiego z B. S. (2) posiadała spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...). W dniu 31.08.2007 r. doszło do ustanowienia odrębnej własności lokalu, przy czym środki na wykup mieszkania pochodziły z darowizny córki wnioskodawczyni i były przeznaczone tylko dla matki na wykup mieszkania, nie stanowiły zaś darowizny dokonanej na rzecz małżonków. Skarżąca wskazywała dalej, iż nie ulega wątpliwości, że umowa rozszerzająca ustawową wspólność majątkową małżeńską jest swoistą, odrębną od umowy darowizny, umową nazwaną, uregulowaną w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Jej celem jest ustalenie zasad, według których kształtować się mają wzajemne stosunki majątkowe małżonków, a więc uregulowanie -w granicach dozwolonych przez prawo - istnienia i zakresu wspólności majątkowej małżeńskiej (wyrok SN z dnia 25 listopada 2003 roku, II CK 273/02, Lex nr 424449). Do zawarcia majątkowej umowy małżeńskiej dochodzi zatem nie tylko wówczas, gdy małżonkowie decydują się na zmianę ustroju majątkowego, lecz także wtedy, gdy modyfikują jedynie zakres majątku wspólnego, powodując jednocześnie przesunięcie określonych praw między majątkami osobistymi małżonków a majątkiem wspólnym i wywierając skutek rozporządzający. Wspólny skutek obu umów w postaci dokonania przesunięć majątkowych nie oznacza jednak, iż umowę rozszerzającą ustawową wspólność majątkową traktować należy jak umowę darowizny. Z uwagi na konstrukcję wspólności łącznej, wskutek przesunięcia składników majątkowych z majątku osobistego do majątku wspólnego korzyść uzyskują bowiem oboje małżonkowie, a więc i ten z nich, któremu dane prawo przysługiwało dotychczas niepodzielnie. Mając na uwadze powyższe skarżąca podniosła, że w niniejszym przypadku oczywistym jest, iż udziały małżonków w majątku wspólnym nie mogą być równe. Jeżeli bowiem nawet spadkodawca dokonywał ze swojej emerytury jakichkolwiek nakładów na mieszkanie znajdowały one pokrycie w uzyskiwanych przez niego korzyściach - możliwościach mieszkania w nim. Podniesiono nadto, że również w chwili śmierci B. S. (2) na jego koncie znajdowały się środki w wysokości 690,80 zł i tylko ta kwota może podlegać dziedziczeniu. Pieniądze, które wpłynęły na konto późnej stanowią ratę jego świadczenia emerytalnego i nie podlegają dziedziczeniu przez dzieci nie będące już na jego utrzymaniu.

Skarżąca wskazała nadto, że żadne z dzieci, które obecnie pieniędzy, w trakcie choroby ojca nigdy nie zaoferowało mu żadnej pomocy, przerzucając cały ciężar opieki nad nim na jego żonę. Z wnioskodawczynią skontaktowały się dopiero po śmierci ojca i to jedynie celem uzyskania od niej pieniędzy w zamian za pozwolenie jej zatrzymania mieszkania, które stanowiło jej dorobek życia i do którego ich ojciec w żaden sposób się nie dołożył. Zdaniem skarżącej, żądania uczestników są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i jako takie nie powinny korzystać z ochrony prawa.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie. Sąd Okręgowy podzielił co do zasady ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i wyciągnięte z nich wnioski prawne, za wyjątkiem tych, które przedstawione zostaną niżej.

Rację ma skarżąca podnosząc, iż Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo przyjął, że w skład majątku wspólnego małżonków B. S. (1) i B. S. (2) wchodziły środki pieniężne w kwocie 2 207,94 zł zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym przez (...) Bank S.A. z siedzibą w W.. Ustalając wysokość tej kwoty Sąd pierwszej instancji zauważył, że w dniu śmierci spadkodawcy, to jest w dniu 2 kwietnia 2011 r. na rachunku bankowym małżonków znajdowała się jedynie kwota 690,80 zł. Wskazał jednak, iż dwa dni później - w dniu 4 kwietnia 2011 r. na rachunek ten wpłynęły

świadczenia emerytalne za okres poprzedzający śmierć spadkodawcy, co uzasadniało – zdaniem Sądu – uznanie, że również te świadczenia wchodziły w skład majątku wspólnego małżonków, a w konsekwencji odpowiednia ich część podlega działowi spadku. Sąd Okręgowy stanowiska tego nie podziela. Należy wyjaśnić, że świadczenia przysługujące emerytowi (renciście) i zrealizowane za jego życia (np. w drodze przelewu na rachunek bankowy świadczeniobiorcy) wchodziły w skład spadku po zmarłym i stosownie do art. 922 § 1 k.c. podlegają dziedziczeniu zgodnie z przepisami księgi czwartej Kodeksu cywilnego. Z kolei świadczenia przysługujące uprawnionemu i niezrealizowane do dnia jego śmierci są z mocy art. 922 § 2 k.c. wyłączone ze spadku, jako przechodzące na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są spadkobiercami. Art. 136 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustanawia bowiem odrębne od dziedziczenia następstwo prawne w tym zakresie. Zgodnie z powołanym przepisem, w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Art. 136 ustawy emerytalnej określa grono osób, którym przysługuje status następcy prawnego zmarłego emeryta lub rencisty. Są to osoby enumeratywnie wymienione w dyspozycji omawianej normy prawnej, a ich krąg nie jest tożsamy z kręgiem spadkobierców (tak trafnie: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 stycznia 2015 r. w sprawie II UK 144/14). W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że jedyną osobą uprawnioną do świadczenia emerytalnego, niezrealizowanego do dnia śmierci B. S. (2) była jego małżonka B. S. (1), prowadząca z nim wspólne gospodarstwo domowe. W konsekwencji kwota tego świadczenia nie mogła powiększać ani wartości majątku wspólnego, ani wartości majątku spadkowego.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy przyjął, że w skład majątku wspólnego B. S. (1) i B. S. (2) wchodzi, obok szczegółowo opisanego prawa własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w E. przy ulicy (...), środki pieniężne w wysokości 690,80 zł, które, co pozostaje bezsporne, w dniu śmierci spadkodawcy znajdowały się na rachunku bankowym małżonków. Łączna wartość składników majątku wspólnego odpowiada zatem kwocie 245 390,80 zł (244 700 zł + 690,80 zł). Skoro tak, to wartość udziału we własności tych składników majątkowych, która wchodzi w skład spadku po B. S. (1) wynosi 122 695,40 zł (245 390,80 : 2), a nie jak przyjął Sąd pierwszej instancji 123 463,97 zł. Powyższe ustalenie musiało skutkować obniżeniem należnej od wnioskodawczynie spłaty na rzecz uczestników, gdyż 1/3 udziału w tak ustalonym spadku wynosi 40 898,47 zł, a nadto nieznaczną korektą przyjętego przez Sąd pierwszej instancji sposobu dokonania spłat na rzecz uczestników.

Wbrew stanowisku skarżącej, sam fakt dysproporcji w przyczynieniu się małżonków do powstania majątku wspólnego nie mógł być podstawą ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym. Wskazać trzeba, że zgodnie z art. 43 § 1 k.r.o. oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Z kolei w myśl art. 43 § 2 k.r.o. z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Należy wyjaśnić, że zgodnie z treścią powołanego wyżej przepisu ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym dopuszczalne jest tylko w razie łącznego wystąpienia dwóch przesłanek, to jest przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu oraz istnienia ważnych powodów uzasadniających ustalenie nierównych udziałów. Należy wyjaśnić, że „ważne powody” to takie okoliczności, które nie dotyczą samej dysproporcji w uczestnictwie małżonków w gromadzeniu mienia dorobkowego. Tych ważnych powodów trzeba poszukiwać wśród okoliczności wzajemnego pożycia małżonków i wykonywania przez nich obowiązków względem rodziny, ocenianych w świetle zasad współżycia społecznego i uzasadniających nieprzyznanie jednemu z nich tej części majątku, w której przysporzeniu nie uczestniczył. Dopóki ważne przyczyny dla orzeczenia nierównych udziałów nie zostaną wykazane bez znaczenia jest, choćby oczywista, różnica w przyczynianiu się małżonków do zgromadzenia dorobku. Wśród ważnych powodów wymienić można takie zachowania małżonka, które polegają na ignorowaniu obowiązków wynikających z art. 23 i 27 k.r.o., a przy tym nie wynikają one z dysproporcji w sile i zdolności do zaspokajania potrzeb rodziny. Postawa takiego małżonka powinna usprawiedliwiać zarzut, że pomimo sił i zdolności nie chce on obowiązków wykonywać. Może się ona przejawiać w uporeczywym zaniechaniu dostarczania środków utrzymania, dbania o dobro rodziny czy powstrzymywaniu się od działań mających na celu pomnażanie dorobku. Takich cech

B. S. (2) nie ujawniono. Wnioskodawczynie nie podnosiła nawet okoliczności, które mogłyby świadczyć o istnieniu ważnych powodów w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. Zdaniem Sądu Okręgowego o nagannej postawie B. S. (2) w niniejszej sprawie nie może być mowy, skoro w czasie małżeństwa pobierał on już świadczenie emerytalne, a co za tym idzie przyczyniał się do utrzymania rodziny i do powstania wspólnego dorobku. Zaznaczyć także trzeba, iż podnoszona przez skarżącą okoliczność, że najważniejszy składnik majątku wspólnego był wynikiem jedynie jej starań, nie może stanowić o istnieniu „ważnych powodów” w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. Z gruntu niesłuszne jest bowiem oczekiwanie większej partycypacji w podziale majątku tylko na skutek wykazania dominującej woli w powstaniu dorobku. W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że w ustalonym stanie faktycznym nie było podstaw do zastosowania normy art. 43 § 2 k.r.o. i orzeczenia o nierównych udziałach małżonków w majątku wspólnym.

Odnosząc się do kolejnego zarzutu apelacji wskazać trzeba, iż Sąd pierwszej instancji nieprecyzyjnie przyjął, że „ (...) w wyniku rozszerzenia wspólności małżeńskiej majątkowej na lokal mieszkalny położony przy ulicy (...), wnioskodawczynie dokonała darowizny tego składnika majątkowego z jednej masy majątkowej (swojego majątku osobistego) do drugiej masy majątkowej (majątku wspólnego jej i spadkodawcy)”. Pamiętać trzeba, że umowa darowizny prowadzi do zmniejszenia się majątku darczyńcy, a po stronie majątku obdarowanego do zwiększenia aktywów lub zmniejszenia pasywów. Tymczasem, z uwagi na konstrukcję wspólności łącznej i jej bezudziałowy charakter, wskutek przesunięcia omawianego składnika majątkowego z majątku osobistego do majątku wspólnego żadne z małżonków (również wnioskodawczynie, której omawiane prawo przysługiwało wcześniej niepodzielnie) nie utraciło nawet części swojego prawa (wnioskodawczynie nadal pozostawała do niego uprawniona w ramach wspólności łącznej). Niewątpliwie jednak, wskutek zawarcia tej umowy B. S. (2) uzyskał prawo całości składnika majątkowego, wchodzącego dotychczas do majątku osobistego swojej małżonki. Umowę z dnia 31 sierpnia 2007 r. należało przy tym kwalifikować jako czynność mającą postać rozporządzenia nieodpłatnego, albowiem małżonek, z którego majątku osobistego przeniesiono składnik do majątku wspólnego, nie uzyskał w ramach tej umowy na rzecz majątku osobistego żadnego ekwiwalentu. Stwierdzić więc trzeba, że wnioskodawczynie dokonała raczej nieodpłatnego przysporzenia, zbliżonego swym charakterem do umowy darowizny na rzecz swojego małżonka, w postaci rozszerzenia ustroju wspólności ustawowej na swój majątek osobisty.

Ostatecznie jednak słusznie Sąd pierwszej instancji przyjął, że nie było podstaw do uwzględnienia wniosku B. S. (1) o rozliczenie nakładu i wydatków na ww. lokal mieszkalny, który wskutek zawarcia pomiędzy małżonkami omówionej wyżej umowy wszedł do ich majątku wspólnego. W szczególności, nie było podstaw do rozliczenia nakładu w postaci wpłaty dokonanej przez wnioskodawczynię na wkład mieszkaniowy związany ze spółdzielczym prawem do lokalu. Nakłady i wydatki, których wnioskodawczynie żąda rozliczenia w apelacji, dokonywane były przez nią na lokal mieszkalny jeszcze przed przeniesieniem przysługującego do niego prawa z majątku osobistego do majątku wspólnego. Innymi słowy wnioskodawczynie czyniła nakłady i ponosiła wydatki na lokal mieszkalny, który stanowił jej majątek osobisty. Dopiero po poniesieniu tych wydatków i nakładów zdecydowała się przenieść przysługujące jej wcześniej niepodzielnie prawo do tego lokalu do majątku wspólnego. Skoro tak, to w chwili obecnej nie może żądać zwrotu poczynionych wydatków i nakładów, które czyniła przed zawarciem umowy, wskutek której lokal mieszkalny przy ulicy (...) wszedł do majątku wspólnego małżonków. Rzeczywiście bowiem rozliczenia, o których mowa w art. 45 k.r.o. nie obejmują wydatków i nakładów dotyczących przesunięć przedmiotów z majątku osobistego do majątku wspólnego i odwrotnie, jeżeli przesunięcia zostały dokonane, tak jak w niniejszej sprawie, stosownie do umowy majątkowej.

W ocenie Sądu Okręgowego chybiony okazał się zarzut naruszenia przepisu art. 5 k.c. Teoretycznie nie można wykluczyć powołania się przez jedną ze stron postępowania działowego na zarzut naruszenia art. 5 k.c., jednakże domaganie się chociażby miarkowania spłaty od jednego ze spadkobierców (w tym przypadku od małżonka), przy którym pozostają przedmioty majątku spadkowego, mogłoby okazać się skuteczne jedynie w szczególnej i wyjątkowej sytuacji. W niniejszej sprawie wnioskodawczynie, na której ciążył w tym zakresie obowiązek dowodowy – nie wykazała okoliczności, które świadczyłyby o tym, że działania uczestników czyniących użytek z przysługującego im prawa jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (stanowi nadużycie przysługującego im prawa). Wnioskodawczynie jedynie marginalnie wskazywała, że dzieci spadkodawcy nie utrzymywały z nim kontaktu, nie interesowały się stanem jego zdrowia, przez okres wieloletniej choroby nie były mu pomocne, nie знаły daty jego śmierci, nie

uczestniczyły w pogrzebie. Twierdzenia wnioskodawczyni okazały się jednak gołosłowne, nie poparte żadnymi dowodami. Przedłożono wprawdzie list, który miał świadczyć o tym, że dzieci spadkodawcy nie uczestniczyły w jego pogrzebie, jednakże uczestnicy podnieśli, że zostali zawiadomieni o uroczystości dopiero miesiąc po pogrzebie. Z tych względów Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, wedle którego w okolicznościach niniejszej sprawy nie ma podstaw do uznania, że działania uczestników czyniących użytek ze swojego prawa są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i z tej przyczyny nie zasługują na ochronę w pełnym zakresie.

Z tego względu Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone postanowienie:

- w punkcie I i zastąpił w podpunkcie 2 kwotę 2 207,94 zł kwotą 690,80 zł oraz kwotę 246 907,94 zł kwotą 245 390,80 zł

- w punkcie II i zastąpić kwotę 123 453,97 zł kwotą 122 695,40 zł

- w punkcie IV i V i obniżył kwotę 41 151,32 zł do kwoty 40 898,47 zł, którą rozłożył na 82 miesięczne raty płatne do 15 dnia każdego miesiąca, poczynając od miesiąca października 2015 r., przy czym pierwszą ratę ustalono w kwocie 398,47 zł, a kolejne 81 rat w kwotach po 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat. W pozostałym zakresie, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., apelację oddalił.

O kosztach postępowania za drugą instancję orzeczono na podstawie odpowiednio stosowanego art. 102 k.p.c. w zw. z art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił ciężką sytuację wnioskodawczyni, a nadto stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 19 listopada 2010 r., III CZ 46/10 (OSNC 011, nr 7-8, poz. 88), wedle którego w sprawach działowych nie zachodzi przewidziana w art. 520 § 2 i 3 k.p.c. sprzeczność interesów tych uczestników, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego, jaki sposób podziału postulują i jakie wnioski składają w tym względzie. Wniesienie apelacji od orzeczenia sądu pierwszej instancji o podziale majątku wspólnego uczestnika, który kwestionuje sposób podziału, nie stwarza sprzeczności jego interesów z interesem innego uczestnika akceptującego ten podział oraz niewnoszącego apelacji oraz nie uzasadnia obciążenia skarżącego kosztami postępowania apelacyjnego.